

ن والقلم و ما یسطرون

کتاب هایی که به قلم استاد مهندس عبدالحمید نقره کار چاپ و یا در دست انتشار است

قطب علمی معماری اسلامی دانشگاه علم و صنعت ایران

۱- مبانی نظری معماری، تهران ۱۳۸۹ خورشیدی، انتشارات دانشگاه پیام نور (کد کتاب ۱۴۶۵)

این کتاب در هفت فصل که هم اکنون کتاب درسی دانشکده های معماری و شهرسازی است در موضوعات: پیش نیازها-زیبایی در معماری- هنر در معماری- شناخت معماری و عناصر آن- شناخت معماری در نظر- شناخت معماری در عمل- مهم ترین اصول معماری دوران اسلامی، ارائه شده است. مبانی نظری ما را متوجه چهار چوب ها و نکات ارزشمندی می کند که برای شناخت معماری مفید و مؤثر به آنها نیاز است و تا آن مبانی شناخته نشود و باور آن در ذهن ما شکل نگیرد به یک معماری و شهرسازی مفید برای زندگی متعالی در عمل و اجرا نخواهیم رسید. بهر حال نظام خانواده و استقرار و رونق شهر و کشور با معماری منسجم و حساب شده ای که با این مبانی و اصول متقن ساخته شود و شکل گیرد پایدار و در معرض رشد و ترقی و آسایش و علاقه هموطنان خواهد بود. در یک جمله می توان گفت که مبانی نظری معماری به شناخت علمی، ارتباط و چرایی شیوه های طراحی و ارزیابی آثار هنر و معماری معماران مشهور ایران و جهان می پردازد.

۲- تعامل ادراکی انسان با ایده های فضایی- هندسی در معماری - تهران ۱۳۹۳ خورشیدی - مؤسسه انتشارات امیر کبیر

این مجموعه در کرسیهای نظریه پردازی و بنیاد فارابی به عنوان یک نظریه در معماری و شهرسازی مورد تأیید و تشویق قرار گرفته است. عناوین موضوعاتی که این مجموعه را تشکیل می دهند به قرار زیر است: مفهوم کلمات اصلی متن- معماری گرایشی میان دانشی است- روش پژوهش در رشته معماری- روند موضوعی در رشته های هنری و معماری- بررسی تطبیقی در هستی شناسی- انسان شناسی اسلامی از منظر حضرت علی (ع)- زیبایی شناسی اسلامی، مکتبی جامع و مانع- حکمت هنر اسلامی، راهبرد گذار از بحران های هنری و معماری معاصر- تعریف جامع و مانع از معماری- بررسی دیدگاه برخی از پژوهشگران معماری، درباره ایده های فضایی و معماری- ایده های فضایی- هندسی مناسب برای هر یک از ابزار و شیوه های ادراکی انسانها- تناظر هندسه ها در مناسک حج با سه نوع هندسه مورد نیاز انسان- تغییر ماهوی چهار تاقی آتشکده ها در تبدیل آنها به مسجد- شواهدی تجربی از معماری و شهرسازی در دوران اسلامی- ایده های هندسی- فضایی در طراحی شبستان مساجد- مهم ترین نتایج و بهره های این کتاب- عصاره این کتاب- موضوعاتی که می تواند مکمل این کتاب در تحقق معماری از دیدگاه ایرانی- اسلامی باشد- توصیه هایی در مورد ایده های هندسی- فضایی.

در ضمن مسیر پژوهش در این رساله بدین گونه است که :

□ ابتدا رشته معماری در بُعد هنری آن، جزء علوم انسانی معرفی می شود.

□ سپس روند موضوعی مباحث معماری از بُعد طولی و عرضی، بر پایه اصول حاکم بر هر یک از موضوعات مطرح می شود.

□ در پی آن و در یک بررسی تطبیقی، جامع و کامل بودن انسان شناسی، زیبایی شناسی و فلسفه هنر اسلامی نسبت به مکاتب

رقیب از طریق روش «درون دینی» که در عین حال مؤید روش های حسی- تجربی، استدلالی- منطقی و قلبی- شهودی

می باشد، تبیین می گردد.

□ آنگاه تعریفی جامع و کامل از معماری ارائه می شود. با توجه به اینکه آثار معماری در رابطه با انسان و نیازهای او جنبه

اعتباری دارند نه حقیقی؛ و نباید خودبنیاد و مستقل از نیازهای مخاطبین باشند

□ بنابراین ایده‌های فضایی-هندسی برای هر یک از ابزارها و شیوه‌های ادراکی انسان‌ها باید به صورت مناسب و متمایز، جداگانه، و براساس نوع کارکرد ساختمان ارائه شوند.

۳- برداشتی از حکمت اسلامی در هنر و معماری - تهران ۱۳۹۴ خورشیدی- کتاب فکر نو

با توجه به مفهوم لغوی حکمت، که از ریشه (حکَمَ) به مفهوم قضاوت و داوری و از ریشه (حکِمَ) به مفهوم مُحکَم، استوار، پایدار و متقن است، بنابراین مفهوم کلمه حکمت به معنای (قضاوت و داوری صحیح و متقن) تلقی میشود. از آنجا که قضاوت و داوری صحیح نیاز به منابع و مبانی جامع و مانع و خطاناپذیر دارد بنابراین کلمه حکمت باید مبتنی بر یک مکتب فلسفی و یا دینی جامع و مانع باشد، تا مفهوم خاصی را القاء نماید. یعنی میتوان گفت حکمت افلاطونی، حکمت صدرائی یا حکمت مسیحی و حکمت اسلامی. در این صورت تلقی میشود که، قضاوت و داوری و ارزیابی و سنجش ما بر اساس یکی از مکاتب بشری و یا دینی است و مبتنی بر نظریات و منابع و مبانی آن مکاتب ما داوری و ارزیابی می‌نمائیم و آنرا صحیح می‌دانیم.

بر اساس مفاهیم فوق عنوان حکمت اسلامی در هنر و معماری را پیشنهاد شده است. توضیح داده شد که عنوان مذکور بیان می‌دارد که ما براساس فرهنگ اسلامی یعنی (حکمت نظری، حکمت عملی و اصول حقوقی، اخلاقی و اجتهادی) آن آثار هنری و معماری و گزاره‌های نظری، عملی و سبکهای آنها را بررسی، ارزیابی و داوری و قضاوت می‌نمائیم. افزودن کلمه (هنر) به عنوان مباحث زیبایی‌شناسی و فلسفه هنر در کلیه رشته‌های گروه هنر می‌باشد و سپس کلمه اختصاصی (معماری) مربوط به رشته خاص معماری است و برای سایر رشته‌ها به عنوان مثال میتوان گفت (حکمت اسلامی در هنر و شهرسازی) یا (حکمت اسلامی در هنر و سینما).

از آنجا که مکتب اسلام هم جهان بینی و اعتقادات دارد (حکمت نظری) و احکام پنج گانه حلال و حرام دارد (حکمت عملی) و هم مبانی حقوقی و اخلاقی دارد (اصول اجتهادی)، بنابراین هم از نظر تبیین ساختار و مراحل فرآیندهای انسانی تا خلق آثار جامع و مانع است و هم از نظر منابع، مبانی و محتوای این ساختار مبتنی بر (کلام الهی و سنت و سیره معصومین^(س)) خطا ناپذیر و غیر قابل تبدیل و تحویل می‌باشد. به همین دلیل پیامبر اکرم^(ص) علم مفید را در سه موضوع به شرح (آیة مُحَكَّمَةٌ، فَرِيضَةٌ عَادِلَةٌ أَوْ سُنَّةٌ قَائِمَةٌ) مطرح نموده اند، که در حقیقت تبیین و تشریح همین سه مرحله از فرآیند تکاملی انسانی یعنی (اعتقادات، احکام و اخلاق) می‌باشد.

این کتاب وزین در ۱۴ فصل و در ۴۴۸ صفحه چاپ و منتشر شده و در دسترس دانشجویان و اساتید معماری سرلسر کشور قرار گرفته است. موضوعات آن از این قرار است:

فصل اول: واژه شناسی کلمات کلیدی

فصل دوم: مفاهیم شناسی در زیبایی شناسی معماری

فصل سوم: زیبایی شناسی تطبیقی در هنر و معماری معاصر

فصل چهارم: زیبایی شناسی از منظر متفکرین و فلاسفه اسلامی

فصل پنجم: سرچشمه هنر

فصل ششم: فلسفه هنر از منظر فیلسوفان جهان و اسلام

فصل هفتم: نقش و تدثیر هنر ارمان گرای قدسی

فصل هشتم: نگرش به طبیعت در نظریه های فلاسفه و حکمای غربی و اسلامی

فصل نهم: حکمت هنر اسلامی و معماری

فصل دهم: تاثیر معبود شناسی جامعه شناسی و فلسفه تاریخ در زیبایی شناسی

فصل یازدهم: تعریف فضا در فیزیک و معماری

فصل دوازدهم: برخی از اصول معماری در دوران اسلام

فصل سیزدهم: تاثیر آموزه های اسلام بر معماری و شهرسازی دوران اسلامی

فصل چهارم: بحران هنر در معماری معاصر

۴-تحقق پذیری هویت در معماری و شهرسازی (باتوجه برارتقای هویت اسلامی-ایرانی در شهرهای جدید)-تهران ۱۳۹۶ خورشیدی-کتاب فکر نو در بحث خودشناسی و انسان شناسی، پرسش های بنیادی، از کجا آمده ام و آمدنم بهر چه بود، همواره مطرح بوده است، اما در علوم تجربی و دریافته های فیلسوفان نسبی گرا هرگز پاسخی قانع کننده و جامع و مانع نمی توان یافت. پاسخ های شکاکان و نسبی گرایان و کثرت گرایان در حوزه های هستی شناسی، جامعه شناسی، فلسفه تاریخ، حسن شناسی (زیباشناسی) و فلسفه هنر و با متغیر شمردن معیارهای هویت، انسان های حقگرا و فطرت های سالم را راضی و قانع نمی کند. انسان امروز از سرنوشتی که دنیاپرستان برای او طراحی نموده اند، به شدت نگران و ناامید است و در سپهر اسمان در جستجوی آن موعودی است که همه پیامبران به آن بشارت داده اند و عشق آن معشوق ازلی و ابدی را در قلب آرزومند او به ودیعه گذاشته اند. امروز هویت طلبی و هویت خواهی امری جهانی، اجتناب ناپذیر بوده و راه حل حقیقی آن می تواند مشکل گشای همه بحران ها و بیماریهای معاصر باشد.

بدین ترتیب هویت طلبی و جستجوی ریشه های هستی انسان از دغدغه های اصلی جهان معاصر است. دارا بودن شناسه و تمایل به تمایز نه تنها در مورد ذات، سرشت و وجود افراد مصداق دارد، بلکه در مورد آنچه به آنها متعلق است نیز مورد توجه و طلب می باشد. به عبارت دیگر این جنبه تمایل انسان تمامی متعلقات او و حتی محیط و فضایی که وی در آن حضور و ماندگاری دارد را شامل می شود، هر فرد مایل است محیط زندگی او اعم از کشور، شهر و محله اش واجد هویتی خاص. متمایز باشد. در چنین فرایندی انسان و محیط زندگی او از یکدیگر متمایز نیستند و هویت آنها درهم آمیخته است. محیط و مکان زمین هایی است برای دستیابی انسان به سکون و آرامش. بشر متأثر از ویژگی های شخصی و اجتماعی و با تأثیر پذیری از زمان و مکان در پی آفرینش فضاها و محل هایی است برای زندگی و فعالیت تا وحدت محیط و انسان را متجلی سازد و رابطه این دو را سامان بخشد. در واقع انسان و مکان خلق شده توسط او مفهوم و موجودیتی واحدند و هویت آنها درهم آمیخته و دارای عناصر شناسه ای مشترک می باشند.

اساساً شهر جدید به آن دسته از سکونتگاه های شهری اطلاق می شود که از هیچ و بر زمین بکر و در محیطی طبیعی و مصنوع ساخته می شوند و این ساختن و پدید آمدن، اندیشیده و آگاهانه و بر اساس درک ضرورت یا ضرورت هایی رخ داده است. به بیان دیگر نوشهر با طرح و نقشه ای از پیش برنامه ریزی شده ساخته می شود، آن هم با این امید که پس از طی مراحل اولیه شکل گیری و با سکونت گروه های اجتماعی-اقتصادی گوناگون، به شهری متعارف بدل شود و زندگی شهری خاص خود را بیابد. از چنین شهرهای جدید ناگزیرند تا به تدریج هویت خاص خود را به کف آورند و صاحب تاریخ و فرهنگ شوند و از این طریق به فهرست شهرهای متعارف سرزمینی مشخص پیوندند. در غیر این صورت نقش محیط، سنت ها و فرهنگ بومی که مفهوم و معنای شهر جدید را می سازند، رنگ می بازند و شهرهای رخ می نمایند که دائماً درگیر تضاد و نابسامانی و هرج و مرج هستند و از هرگونه معنا و مفهوم شهری نیز تهی می باشند.

کتاب حاضر حاصل پژوهشی است که توسط نگارنگان در قالب یک طرح پژوهشی در دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران به انجام رسیده است. ساختار کتاب شامل چهار فصل است که به ترتیب به بیان: ۱- کلیات و سامانه فکری ناظر بر تحقیق، ۲- تبیین مبانی هویت شهری در شهرهای جدید و تدوین شاخص های آن، ۳- بررسی چالش های هویت شهری در شهرهای جدید و تدوین شاخص های آن، ۴- جمعه بندی نتایج و ارائه راهبردها، سیاست ها و راهنمائیهای ارتقاء شهرهای جدید، پرداخته می شود.

۵-انسان، طبیعت، معماری -تهران ۱۳۹۶ خورشیدی -انتشارات دانشگاه پیام نور(کد کتاب ۲۳۴۱)

آنچه در آغاز باید گفت این است که هر تعریفی از هنر ناگزیر است ماهیت، آغاز و انجام هنر را روشن سازد. اینکه هنر چیست؟ از کجا آغاز می شود؟ چگونه پدید می آید؟ چه هدفی را دنبال می کند؟ بطور کلی هنر با یک الهام آغاز می شود. آنگاه این الهام در یک فرآیند بنام خلاقیت (آفرینش)، شکل زیبا پیدا می کند، و اثر هنری پدیدار می شود. پدیداری هر اثر هنری هم بی گمان هدف و آرمانی را دنبال می کند. در حقیقت هنر یک چیز بیش نیست و این چهار گام در یک ارتباط سامانمند با هم از پی هم رخ می دهند و به هم وابسته هستند. به گونه ای که هر یک از این گامها سه گام دیگر را تعریف می کنند. پس این تقسیم

بندی تنها برای روشن ساختن چستی هنر و فرآیند آفرینش آن و زمینه‌سازی برای مقایسه رویکردهای گوناگون درباره هنر است. دیدگاه‌ها و مکاتب را در مقایسه پاسخ‌هایی که به پرسش‌های بنیادی درباره هنر داده‌اند می‌توان دسته‌بندی کرد.

هنرمند نیز تا خود از همه ابزارهای معرفتی و شیوه‌های درک حقایق برخوردار نگردد و به درک همه مراتب زیبایی نایل نشود هرگز قادر نخواهد بود هنری اصیل و عالی بیافریند. پس سیر و سلوک و درک و شهود باطنی هنرمندان و عابدان و عالمان و زاهدان و مبتکران از هم جدا نیست و علم و مذهب و اخلاق و هنر و زیبایی و ابداع از یک سرچشمه می‌جوشند. باید توجه داشت که تجزیه کردن و متضاد دانستن علم و مذهب و اخلاق و هنر و زیبایی موجب تشدید از خود بیگانگی انسانها و سیطره کمیت و خیال‌پردازی‌های موهوم و بوج و ویرانگر بوده و تضادها و بیماری‌های مهلک و ویرانگر فرهنگی و تمدنی را باعث شده و خواهد شد.

نکته بسیار مهم پیروی از روش تحقیق و تدریس فلسفه هنر و معماری در فرهنگ معاصر غربی است. متأسفانه محققان و مدرسان ایرانی و مسلمان این مبانی و روش‌ها را آموزش می‌بینند، ترجمه می‌کنند، تحت تأثیر آنها تحقیق و تألیف نموده، و متون ترجمه شده را در کلاسهای خود تدریس می‌نمایند. آثار و نتایج نامناسب و ناشایست این رویکردها را می‌توان در برنامه ریزی‌ها، تدوین قوانین و طراحی‌ها و ساخت و سازها یافت. در این باره بر چند نکته اساسی، مجدداً تأکید و توصیه میشود:

- معماری علاوه بر مهندسی ساختمان، هنر است و از بعد علت فاعلی و علت غایی آن با انسان، آنهم لطیف‌ترین عواطف انسانی سروکار دارد، بنابراین مقوله معماری و شهرسازی از بعد هنری و محتوایی و هویت‌ساز آن در حوزه علوم انسانی است. بنابراین هر محقق و مدرس باید بدو موضع و مبنای مکتبی خود را صریح و روشن مطرح نماید.
- محقق و مدرس مباحث هنر و معماری یا باید خود فیلسوف مؤسس باشد یا پیامبر مُرسِل. بجز اینها باید ضمن معرفی مکتب مورد اعتقاد خود، مبنای تعاریف و استنتاجات و استنباطهای خود را مبتنی بر مکتب معرفی شده بصورت مستند و از متون اصلی و تأیید شده آن مکتب ارائه نماید.
- مباحث علوم انسانی، استدلالی است؛ پس محقق و مدرس باید در یک بررسی تطبیقی، جامع و مانع بودن تعاریف مکتب خود را در مقایسه با سایر مکاتب مطرح جهان، اثبات نماید.
- با توجه به منابع چهارگانه اجتهاد اسلامی، محقق و مدرس که مبنای تحقیق او مکتب اسلام و هویت اسلامی است باید در یک سیر طولی ضمن استفاده از منبع عقل (عقل بالفعل شخصی) و مراجعه به اجماع (اجماع خبرگان ذی صلاح) صحت استنباط‌ها و استنتاجات خود را با محک و معیار کلام الهی و معصومین (ع) مورد سنجش و داوری قرار دهد.
- از آنجا که از منظر شناخت‌شناسی اسلامی، عالم ظاهر آیه و تجلی عوالم باطنی است، محقق و مدرس مسلمان می‌تواند در تأیید تحلیل‌ها و استنتاجات عقلی و فلسفی و عرفانی خود، از وجوه تمثیلی عالم طبیعت نیز مثال آورد. همچنان که میتواند ضمن نظریه‌پردازیهای فلسفی و عرفانی، از تجربیات میدانی نیز بهره‌برداری نماید و روشهای کمی و کیفی تحقیق را مبتنی بر کلام وحی و کلام معصومین (ع) در طول یکدیگر و مؤید هم بداند؛ نظیر روشی که در قرآن مجید ارائه شده است.
- رعایت اصولی که در تفکیک گزاره‌های نظری، عملی و مصادیق مطرح شد در تحلیل‌ها و ارزیابی‌ها و استنباط‌ها و استنتاجات، بسیار مهم و اساسی است؛ پس معیارهای ارزیابی اصول مربوط به حسن-شناسی و زیبایی که امری وجودی و حقیقی است با اصول مبتنی بر سبکها و شیوه‌های خلق آثار هنری و مصادیق که اموری اعتباری و نسبی و ... هستند، را باید از هم تفکیک نمود.

۶- مجموعه مقالات از حکمت اسلامی در فرایندهای هنری و معماری - ۱۳۹۶ خورشیدی - انتشارات جهاد دانشگاهی قزوین

مقالاتی که در این مجموعه گردآوری شده است هر یک ابعادی از ضرورت‌های اعلام شده را در بضاعت ناچیز مؤلف به شرح ذیل مطرح نموده است :

- در مقاله (۱) : ساختار ، مراحل ، منابع و مبانی در فرایندهای انسانی از منظر اسلامی مورد بررسی تطبیقی قرار گرفته است.
- در مقاله (۲) : پیش‌نویسی برای نقشه راه تمدن نوین اسلامی پیشنهاد شده است تا با اظهار نظر صاحب‌نظران مربوطه اصلاح و تکمیل شود.

- در مقاله (۳) : مهم ترین عنصر کالبدی معماری یعنی ایده های (فضایی-هندسی) مطرح و مغالطه و انحراف برخی از معماران و سبک های معماری معاصر در عدم تمایز بین تعامل ادراکی انسان با فضا در معماری با فضا و هندسه در علوم (ریاضی ، فیزیک، زیست شناسی ، نجوم و غیره) مورد بحث و ارزیابی قرار گرفته است.
- در مقاله (۴) : انواع مغالطه های موجود و صادراتی از فرهنگ غربی در حوزه مباحث هنری و معماری و شهرسازی مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفته است.
- در مقاله (۵) : مؤلف اثبات می نماید که اسلام غیر از ارائه خطاناپذیر مباحث نظری و غیر از مصداق الهام بخش هنر و معماری آفرینش ، از بعد کالبدی و عملی نیز با ارائه نمونه ها و نمادهائی نظیر خانه کعبه و جمرات سه گانه در مجموعه بیت الله الحرام ، معماری و ضد معماری ، نیایشگاه مطلوب و نیایشگاه های نامطلوب را تبیین و تشریح نموده است.
- در مقاله (۶) : طراحی جدید مسجد حضرت ولیعصر (عج) در جنوب پارک دانشجو و در مجاورت تأثر شهر در مقایسه با طرح اولیه آن و با توجه به اصول بدیهی در طراحی مساجد مورد ارزیابی و نقد قرار گرفته است. در فرایند تصویب این طرح نامناسب و ناهنجار ، نقش برخی از اساتید دانشگاهی و کارشناسان و مدیران شهری مطرح شده است.
- در مقاله (۷) : پاسخ به سؤالات مجله طراح ، در این قسمت به سؤالات بنیانی که مجله طراح در حوزه هنر و معماری مطرح نموده است ، به صورت اجمال ، پاسخ هایی ارائه شده است.
- در مقاله (۸) : به این موضوع پرداخته می شود که اندیشه ها، اعتقادات و آرمانهای هنرمند (بنیانهای فرهنگی هنرمند) از یک سو او را به ادراکات زیبایی شناسانه می رساند و از الهامات انفسی و ربانی برخوردار می گرداند و از دیگر سو استعداد های عملی و تجربی او (توان خلاقانه هنرمند) با تمرین و ممارست و تربیت و برخوردار از الهامات آفاقی و تجربی توان خلق آثار هنری را کسب می نماید و بدین ترتیب می تواند آثاری ارزشمند و اصیل و با محتوی عمیق و مؤثر و برانگیزاننده به وجود آورد
- در مقاله (۹) : به شش سؤال پیرامون مساجد ایران در یک میز گرد تخصصی شبکه قرآن سیمای جمهوری اسلامی ایران به مناسبت هفته جهانی مساجد به این ترتیب پاسخ داده شده است: طراحی و معماری مساجد در دوران گذشته چگونه شکل گرفت و دارای چه ویژگیهایی بوده است؟ آیا طراحی معماری موجود مساجد پاسخگوی نیازهای امروز جامعه مسلمین ایران است؟! شرایط متغیر اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی کشور چه تأثیری بر روند ساخت و ساز مساجد در ایران دارند؟ آیا موقعیت های متفاوت جغرافیایی در نوع معماری مساجد می تواند اثر گذار باشد؟ در ابتدا مساجد را به چه شکلی می ساختند و آنگاه در گذر زمان چه تحولاتی در نحوه ساخت و ساز و معماری مساجد رخ داده است؟ اصول و ارکان طراحی مساجد اسلامی در ایران بر کدام پایه استوار است؟
- در مقاله (۱۰) : در پاسخ به سؤالات وزارت مسکن و شهرسازی در باره هویت از منظر معماری و شهرسازی اسلامی ایرانی به ترتیب به این سؤالات پاسخگویی شده است: هویت شهری چیست و دارای چه تعریف و نشانه هایی است؟ چه عناصری هویت شهری را می سازند و شکل می دهند؟ ثبات در هویت شهری با توجه به تحولات اجتماعی و اقتصادی تأثیر گزار چگونه امکان پذیر است؟ با توجه به نظرات وزارت مسکن و شهرسازی در خصوص هویت شهری ، چه اقدامات اجرایی انجام گرفته است؟ آیا الگوها و هویت بافت های معماری سنتی می تواند جایگزین طرح های معماری و شهرسازی کنونی ایران شوند؟ در شهرهای جدید ایجاد چه عناصری می تواند هویت بخش باشد؟ مهمترین شاخصه های اصلی معماری اسلامی کدام است؟ چه ویژگی هایی می تواند به شکل مؤثری معماری دوران اسلامی را در سطح بین المللی مطرح سازد؟

۷- حکمت اسلامی در فرایندهای هنری و معماری (مجموعه مقالات مشترک (۱)- ۱۳۹۷ خورشیدی - انتشارات جهاد دانشگاهی قزوین

مجموعه مقالات گردآوری شده با زحمات مستمر و انگیزه فرهنگی و اسلامی ، دوست قدیمی بنده جناب آقای مهندس محمد نقی تسکین دوست جمع آوری ، انتخاب ، خلاصه نویسی و تنظیم شده است. برخی از مقالات تحقیق شخصی اینجانب و برخی تحقیق مشترک با همکاران عزیز و برخی از آنها تحقیقات دانشجویی در مقاطع کارشناسی ، ارشد و دکتری به عنوان مطالعات درسی بوده است.

تاریخ تدوین مقالات حدوداً فاصله ای بیست ساله باید داشته باشد. از آنجا که تحقیقات اینجانب در حوزه حکمت اسلامی در هنر و معماری و شهرسازی، مسیری تدریجی و با افت و خیز همراه بوده است، به طور طبیعی مقالاتی که در سال های اخیر و به قلم حقیر بوده مورد تأیید و استناد می باشد، به خصوص سه نظریه جدیدی که ارائه نموده ام و کتاب حکمت اسلامی در هنر و معماری که در حال تجدید نظر و تدوین جدید است. بنا بر این با همه احترامی که برای همکاران عزیز و دانشجویان ساعی در ارائه مقالات مشترک قائل هستم ولی مسئولیت تمام مطالب آنها به عهده خود آنان می باشد.

در این مرحله برای آنکه مخاطبین و جستجوگران نکات با اهمیت معماری را که عده ای از محققین به آنها دست یافته اند در یک مرور کوتاه و سریع آگاهی یابند، خلاصه مقالات با توجه به شماره آنان آورده می شود تا دانشجویان و استادان ارجمند به مقصد و مقصود این نوشته های پژوهشی قبل از مطالعه و بررسی علمی پی ببرند. (اعداد ۱۱ الی ۳۳ شماره های مقالات را نشان می دهند)

مقاله (۱۱): حُسن شناسی، سرچشمه آثار هنر اسلامی

مقاله (۱۲): تأملی بر بنیان های معرفت شناختی معماری معاصر

مقاله (۱۳): معماری مساجد اسلامی ایرانی از مفهوم تا کالبد

مقاله (۱۴): مقایسه و ارزیابی معماری مساجد اسلامی با معابد یونان و روم قدیم

مقاله (۱۵): تحلیل نشانه شناختی سامانه مسکن ایرانی برپایه ارتباط لایه های متن / مسکن

مقاله (۱۶): جایگاه ارزشی فضاهای فرهنگی تاریخی در شهرهای دوران اسلامی ایران

مقاله (۱۷): نقد و تحلیلی بر عملکرد شهرداری تهران (۱) پیرامون اولویت طرح های جامع و شهرسازی در قبل و بعد از انقلاب اسلامی

مقاله (۱۸): نقد و تحلیلی بر عملکرد شهرداری تهران (۲) در خصوص تأثیر فرهنگی - اجتماعی فروش تراکم

مقاله (۱۹): سازمان فضایی شهرهای ابواب البر دوره ایلخانی

مقاله (۲۰): سامانه معماری و شهرسازی پایدار از منظر تمدن فرهنگ معنوی و جهانی اسلام

مقاله (۲۱): تحلیل ساختار فضایی بیت الله الحرام و تأثیر آن بر معماری و شهرسازی دوران اسلامی ایران

مقاله (۲۲): تأثیر فرهنگ و تعالیم اسلامی بر معماری خانه های مسکونی و محلات شهرهای مسلمین

مقاله (۲۳): الگو برداری و بکارگیری ارزش های اسلامی در معماری و شهرسازی ایران امروز

مقاله (۲۴): دسته بندی معماران امروزی ایران و نقدی بر نظرات آنان

مقاله (۲۵): نظام مهندسی ساختمان ایران و اصول حکمت و ارزش های عملی اسلام

مقاله (۲۶): روش پژوهش های میان رشته ای در پرتو بینش اسلامی

مقاله (۲۷): مدل سازی، روشی مفید برای پژوهش های میان رشته ای

مقاله (۲۸): سرچشمه ایده ها و ایده آل های هنرمندان (معماران)

مقاله (۲۹): تجلی صفات جمال و جلال الهی در اسلام و مکاتب دیگر

مقاله (۳۰): حضور طبیعت در مسجد

مقاله (۳۱): در جستجوی راز جاودانگی آثار معماری

مقاله (۳۲): بررسی تطبیقی در مورد ایده های فضایی - هندسی در معماری

مقاله (۳۳): آرامش و تجلی آن در معماری مساجد ایرانی

۸- حکمت اسلامی در فرایندهای هنری و معماری (مجموعه مقالات مشترک (۲) - ۱۳۹۷ خورشیدی - انتشارات جهاد دانشگاهی قزوین

در ادامه مقالات مشترک (۱) مقالات دیگری که در مجموعه ۵۲ مقاله می باشد ارائه شده است:

مقاله (۳۴): خلاقیت، خیال و مثال

مقاله (۳۵): جایگاه خیال از منظر حکیمان اسلامی و فیلسوفان غربی

مقاله (۳۶): رویکردی نو به مقولات پایه در معماری

مقاله (۳۷): دیدگاه متفکران اسلامی در بررسی تاثیر محیط بر اخلاق انسان و طراحی محیط

مقاله (۳۸): هویت اسلامی در بناها و بافت شهری معماری معاصر

مقاله (۳۹): الگوشناسی کالبدی و مفهومی ارتباط مسجد و مزار در زیارتگاه های اسلام

مقاله (۴۰): تحقق پذیری هویت اسلامی در آثار معماری با تأکید بر چگونگی رابطه صورت و معنا

مقاله (۴۱): تحلیل نشانه شناختی سامانه مسکن ایرانی برپایه ارتباط لایه های متن / مسکن

مقاله (۴۲): تحلیلی بر سیر تحول مفاهیم و الگوی کالبدی مساجد در دوره های چهارگانه معماری ایرانی

مقاله (۴۳): حکمت عناصر معماری منظر در بهشت قرآنی با تأکید بر سوره مبارکه الرحمن

مقاله (۴۴): بررسی تطبیقی در نسبت تکنولوژی و معماری

مقاله (۴۵): مفهوم "گشایش" بر اساس نظریه "Prospect - refuge"

مقاله (۴۶): اصول مکان یابی مسجد در شهر اسلامی بر اساس الگوی مساجد عصر نبوی

مقاله (۴۷): الگوهای سازماندهی شهر «بر اساس ارتباط انسان با طبیعت» پژوهشی در منابع و متون اسلامی

مقاله (۴۸): شفافیت در معماری خانه های قاجاری تبریز

مقاله (۴۹): نقد زیبایی شناسی پُست مدرن براساس مبانی اسلامی

مقاله (۵۰): تاثیر اندیشه های غربی بر هویت معماری معاصر ایران با تأکید بر مبحث پست مدرنیسم در معماری تهران

مقاله (۵۱): تأثیرات کالبدی شهرهای مُدرن

مقاله (۵۲): «تبیین مدل رابطه صفات خلاقیت و ایده های معمارانه در طراحی فضای مهد کودک»

۹- تبیین معماری و شهرسازی مبتنی بر هویت اسلامی - ایرانی، تابستان ۱۳۹۷ خورشیدی - انتشارات جهاد دانشگاهی قزوین

این کار پژوهشی که پیشاروی خوانندگان ارجمند است در شرایطی آغاز شد که فرهنگ معماری و شهرسازی ما پس از گذشت بیست سال از پیروزی انقلاب اسلامی و مجاهدات کم نظیر در همه حوزه ها، با توجه به شرایط دهکده جهانی و گسترش ارتباطات کلامی و تصویری در هجوم بی امان فرهنگ و هنر غرب هنوز نتوانسته بود خود را بازیابد. در دانشکده ها بسیاری از استادان، ناخود آگاه شکاکیت را در حوزه نظری و معرفت شناسی دنبال می کردند و در حوزه عمل، نسبی گرایی در اصول، توهم گرایی خودبنیاد و بریده از حقیقت و واقعیت برجا مانده بود. در عرصه برنامه ریزی و اجرایی هنوز کم و بیش تخصص بدون تعهد و تعهد بدون تخصص بر مدیریتها و نیازهای اساسی و فوری جامعه آروز با توجیه «شرایط اضطراری» چیره بود. برای نمونه در کلان شهر تهران که خود الگویی برای کل کشور می توانست باشد؛ با نادیده گرفتن اصول شهرسازی و معماری چه از نوع غربی یا اسلامی آن، و صرفاً با هدف درآمدزایی، ارزشها و مبانی تعریف شده این تخصص چند بعدی و بین رشته ای و سرنوشت ساز نادیده گرفته شد. در پی آن بحران شهرنشینی در ابعاد مختلف در ام القرای جمهوری اسلامی به اوج غیر قابل تحمل خود رسید. در این میان فریاد بلند نوادری همچون شهید آوینی در عرصه فرهنگ و هنر بازتاب در خوری نیافت. تذکرات و توصیه ها و رهنمودهای خبرگان نیز در غوغای مردم فریب نوآوری های غیر اصیل و هنرهای موهوم گم شد.

در این پژوهش تلاش شده تا گزاره های نظری که استدلالی و حقیقی هستند دریک رابطه طولی تبیین شده و سپس بر مبنای آنها نمونه های کالبدی و مصادیق که اعتباری و نسبی هستند سنجیده و ارزیابی شوند. بنابراین موضوعی را با عنوان درآمدی بر «تعریف جامعی از هویت اسلامی در معماری و شهرسازی» مطرح نمودم که به حول و قوه الهی به تصویب رسید به کمک یارانی همدل در «مرکز تحقیقات معماری و شهرسازی» دانشگاه علم و صنعت ایران و با ایثار و فداکاری های بیاد ماندنی آنها و سایر عزیزان، این مهم به سرانجامی که درپیش رو دارید رسید.

دوستان صاحب نظر و مجرب می دانند انجام چنین تحقیقی با موضوعی میان رشته ای، از طرح کلی ترین مباحث نظری تا تحلیل اصلی ترین عناصر کالبدی با توجه به امکانات و شرایط موجود تا چه حد مشکل آفرین و خطاپذیر است. از سوی دیگر گردآوری و استنتاج مباحث می تواند

مبنای مناسبی برای طرح موضوعات جدید و عمیق‌تری قرار گیرد و زمینه سودمندی برای استادان و دانش پژوهان باشد. برخی از مطالبی که با عنوان دیدگاه اسلامی مطرح شده است، برداشتهای محقق از فرهنگ اسلامی است که قطعاً، خالی از خطا نخواهد بود. بر خود لازم می‌دانم از همه صاحب‌نظران و درد‌آشنایان درخواست نمایم از راهنمایی‌ها و اصلاحات پیشنهادی خود ما را محروم نسازند. حُسن‌های این مجموعه را به شهدای انقلاب اسلامی و امام شهدا تقدیم می‌دارم و ضمن سپاسگزاری از رحمت الهی در تألیف این مجموعه، خطاهای احتمالی آن را می‌پذیرم و از خداوند متعال درخواست عفو و بخشش دارم.

۱۰- پنج رساله در حکمت هنر، معماری و شهرسازی اسلامی (سه نظریه جدید، داوری و تأیید شده در کرسی‌های نظریه‌پردازی شورایی انقلاب فرهنگی به همراه دورساله: پیش‌نویس راه تمدن نوین اسلامی- نقد و ارزیابی مسجد ولیعصر تهران) تابستان ۱۳۹۷ خورشیدی - انتشارات جهاد دانشگاهی قزوین پنج رساله نشان‌دهنده چکیده نظریات استاد مهندس نقره‌کار در مقوله معماری و شهرسازی است و این مقالات با تجدید نظر و ویراستاری جدید در یک مجموعه به چاپ رسیده است. و اگر کسی بخواهد آخرین نظریات پیرامون معماری اسلامی را بداند بی‌شک باید به این مجموعه مراجعه نماید. که دارای دو نظریه و یک نوآوری در رشته معماری و شهرسازی است و دو مقاله دیگر در همین راستا و با این وزن و ارزش ارائه شده است که سرفصل کلی این مجموعه از این قرار است:

- پیش‌گفتار : نامه مقام معظم رهبری در مورد ضرورت آزاد اندیشی و جهش علمی
- مقدمه (۱) : نامه جمعی از پژوهشگران و نخبگان حوزه‌های علمیه به رهبری
- مقدمه (۲) : توضیح اجمالی از تعاریف نظریه‌پردازی، نوآوری و نقد
- مقدمه (۳) : گزارش تحلیلی از سرنوشت حیرت‌انگیز درس (حکمت هنر اسلامی) در دانشگاه‌ها
- نظریه (۱) : نسبت اسلام با مراحل پنجگانه در فرایندهای انسانی (نظریه سلام)
- نظریه (۲) : تعامل ادراکی انسان با ایده‌های فضایی - هندسی در معماری
- نوآوری (۳) : خانه کعبه، الهام بخش در طراحی نیایشگاه‌های مطلوب اسلامی
- مقاله (۴) : پیش‌نویس ارائه شده در نقشه راه تمدن نوین اسلامی
- مقاله (۵) : ارزیابی و نقد طراحی (قدیم و جدید) مسجد ولیعصر (عج) (در مجاورت تئاتر شهر تهران)